

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Náhradní mateřství

Jak je známo již z dob římského práva, *mater semper certa est*, je matka vždy žena, která dítě porodila. Toto je částečně prolomeno institutem tzv. náhradního mateřství. Surogátní, nebo-li náhradní mateřství, je známo od roku 1986. Jedná se o způsob reprodukce, při které se oplodněné vajíčko přenese ve stádiu embrya do dělohy jiné ženy, která toto donosí a plod porodí. [1]

Ač je tento institut právně neupravený a nemá žádné podstatné pravidla, historicky byly vysledovány, alespoň tyto charakteristické rysy:

- náhradní matkou je zpravidla příbuzná osoba nebo osoba, která je páru blízká; někdy se však jedná o osobu cizí, která využívá služeb různých agentur apod.
- náhradní matkou je zpravidla neprovdaná žena
- objednatelský pár je zásadně různého pohlaví
- ženě z objednatelského páru brání v donošení dítěte neexistence dělohy, či jiná zdravotní komplikace
- objednatelka je mnohdy genetickou matkou dítěte (poskytovatelkou vajíček), někdy bývá použito dárcovství, a to náhradní matkou či třetí osobou;
- objednatel je zpravidla genetickým otcem dítěte (poskytovatel spermií), někdy je využito dárcovství třetí osoby;
- k otěhotnění náhradní matky dochází většinou pomocí asistované reprodukce, resp. umělého oplodnění v těle náhradní matky či implantováním embrya pocházejícího z genetického materiálu objednatelského páru či třetích osob; k otěhotnění však může dojít také přirozeně s tím, že důsledky, zejména jde-li o blízké příbuzné, nejsou právem regulovány, vyjma možnosti osvojení
- stane se tak bezúplatně, altruisticky, či za odměnu;
- objednatelský pár zpravidla hradí náklady spojené s těhotenstvím náhradní matky, porod apod.[2]

Občanský zákoník zcela jednoznačně zakotvuje, kdo je matkou dítěte. Ustanovení je vymezeno zcela jednoznačně, bez možnosti odchýlení se. Ačkoliv lze v náhradním mateřství spatřovat výjimku z této zásady, institut náhradního mateřství zůstal opět občanským zákoníkem neupraven. O náhradním mateřství se občanský zákoník zmiňuje pouze v ust. § 804 ObčZ, a to v souvislosti s prolomením zásady zákazu osvojení mezi příbuznými. Zákonodárce zde patrně sleduje napravení stavu, kdy rodiče tzv. genetičtí, nejsou rodiči ve smyslu právním s ohledem na zásadu *mater semper certa est*. [3] To, že je náhradní mateřství dovoleno, ač zůstává stále zákonem neupraveno, lze vyvozovat z čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, která stanoví, že *„každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá“*.

Celý proces náhradního mateřství může představovat pro objednatelský pár období značné nejistoty, zda si biologická matka celý proces nerozmyslí. Je tomu tak hlavně proto, že si tento proces nelze „pojistit“ žádnou smlouvou. V případě uzavření smlouvy, která by toto obsahovala, by se jednalo pouze o právně nevynutitelnou smlouvu. Na druhou stranu, pokud by byla takováto „surogátní smlouva“ v zákoně zakotvena, při odmítnutí dítěte a to jak matkou genetickou, tak matkou, která dítě porodila, by se dítě nepochybně stalo tzv. nechtěným plněním ze surrogátní smlouvy. Je jednoznačné, že takovéto nakládání s lidským organismem se zcela příčí dobrým mravům.[4] Případná dohoda by

neustála ani u případného soudního sporu, neboť „žalobě ženy, která byla dárkyní genetické látky, proti ženě, která dítě porodila, nelze vyhovět“.[5]

Zahraniční úprava je v souvislosti s tímto tématem různorodá. Existují státy, které mají úpravu náhradního mateřství výslovně zakotveny, zakazují ji či naopak povolují. Z důvodu právní jistoty jsem zcela jednoznačně toho názoru, že by měla existovat ucelená právní úprava této problematiky, která by zcela jasně stanovila podmínky užití tohoto institutu.

Mgr. Markéta Cibienová

e-mail: m.cibienova@seznam.cz

-----
[1] SKÁCEL, Jindřich. Est mater semper certa? Bulletin advokacie č. 6, 2011, s. 26.

[2] HRUŠÁKOVÁ, Milana a kol. Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975), 1. Vydání. V Praze: C.H. Beck, 2014, s. 514.

[3] Tamtéž, s. 645.

[4] Ust. § 588 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 21. 5. 2015]. (Dále jen „ObčZ“).

[5] Důvodová zpráva ze dne 18. 5. 2011 [online]. 2011 [cit. 2015-21-05]. Dostupné na www, k dispozici >>> [zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnícké](#)

osobě

- Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu